

BRANCHEVEJLEDNING

SKIMMELSVAMPE

**ISÆR I
SKOLER
OG
DAGINSTITUTIONER**

Branchearbejdsmiljørådet
Undervisning & Forskning
Social & Sundhed

INDHOLD ▸

Indledning	3
Hvad er skimmelsvampe?	4
Sådan spredes svampesporer	5
Hvor skadelige er skimmelsvampe?	6
Forebyggelse og renoivering	7
SIO's ansvar og opgaver	8
Eksempel: Fløng Skole	10
Eksempel: Børnehaven Kongevejen	12
Her kan du få hjælp	14
Nyttige adresser	15

Branchevejledning Skimmelsvampe

Udgivet i januar 2003 af:

Branchearbejdsmiljørådet Social & Sundhed
og Branchearbejdsmiljørådet Uddannelse & Forskning.
www.bar-sosu.dk/www.bar-u-f.dk
ISBN: 87-90998-28-6

Udarbejdet af:

Branchearbejdsmiljørådet Social & Sundhed
og Branchearbejdsmiljørådet Uddannelse & Forskning.
H.C. Andersens Boulevard 25, st.,
1553 København V
Tlf: 33 93 12 55
E-mail: sekretariat@3bar.kk.dk

Du kan bestille flere eksemplarer af vejledningen hos:

Arbejdsmiljørådets Service Center,
ASC på tlf. 3614 3100
eller www.asc.amr.dk
Varenr: 152022

Du kan hente en printervenlig version
af vejledningen på internettet
på www.bar-sosu.dk og www.bar-u-f.dk

Produktion:

Tune Nyborg Kommunikation, www.tnk.dk
Tekst: Tune Nyborg DJ.
Design: Hans-Michael Testmann MDD. www.hm-s.dk
Fotos: Suzanne Gravesen hvor intet andet er angivet.

2

En opgave for sikkerhedsgruppen

Alt for mange offentlige bygninger er dårligt vedligeholdte med utætte tage, fugtproblemer og stor risiko for vækst af skimmelsvampe.

Skimmelsvampe er ikke akut skadelige for helbredet, og det er uvist, om de kan give varige helbredsskader. Men fugtige bygninger med skimmelsvampe kan imidlertid være årsag til mange gener og symptomer, der i enkelte tilfælde kan være meget voldsomme.

Derfor bør sikkerhedsorganisationer, ledere og medarbejdere være opmærksomme på problemet.

Der er samtidig behov for, at den viden, som allerede findes på området, når ud til de mennesker, der er berørt af problemerne i hverdagen.

Hjælp til sikkerhedsgruppen

Denne branchevejledning er udarbejdet som en hjælp til sikkerhedsrepræsentanter og ledere især på skoler og daginstitutioner, hvor der er konstateret vækst af skimmelsvampe – eller hvor der er mistanke om svampeskader.

Vejledningen kan samtidig bruges af medlemmerne af MED/MIO og sikkerhedsudvalg, samt som led i undervisningen på arbejdsmiljøkurserne.

Hvad er en branchevejledning?

En branchevejledning er en kort gennemgang af et bestemt emne inden for arbejdsmiljøet.

Både arbejdstagere og arbejdsgivere står bag branchevejledningen. Den er derfor et udtryk for, hvad begge parter er enige om er god arbejdsmiljøstandard inden for området.

Arbejdstilsynet har haft vejledningen til gennemsyn og finder den i overensstemmelse med Arbejdsmiljøloven.

BAR SoSu og BAR U&F

Bag denne branchevejledning står de to branchearbejdsmiljøråd for henholdsvis social og sundhedsområdet (BAR SoSu) og for undervisning og forskning (BAR U&F).

De to BAR'er består af repræsentanter for arbejdsgiverne og de faglige organisationer på området. BAR'erne kortlægger de enkelte branchers særlige arbejdsmiljøproblemer og hjælper arbejdspladserne med at løse dem ved bl.a. at lave information, vejledning, temamøder, uddannelse og foreslå forskning.

Se mere på www.bar-sosu.dk og www.bar-u-f.dk.

København, januar 2003

3

Hvad er skimmelsvampe?

Skimmelsvampe lever på alle former for organisk materiale. Svampene breder sig gennem et netværk af mikroskopiske tråde ud over det område, hvor de vokser. Der findes mange forskellige svampearter, men det er de samme 15 typer, der som regel går igen.

Skimmelsvampe formerer sig ved sporer, der spredes gennem luften. Sporerne spirer og begynder at gro, hvis der er de rette betingelser.

Vækst af skimmelsvampe er tegn på fugt eller vandskade, som kan føre til et generelt dårligt indeklima. Se mere om gener og risiko for helbredsskader på side 6.

Mange skimmelsvampe findes både udendørs og indendørs. Derfor kan der være svampesporer i et ellers sundt hus, især i sensommeren og det tidlige efterår, hvor svampene har den kraftigste vækst.

Nogle skimmelsvampe afgiver en karakteristisk og ubehagelig lugt af 'muggen kælder', som kan hænge i tøj og tekstiler. Lugten kan trænge igennem bygningskonstruktionerne, selv gennem dampspærre af plast.

Svampe kræver fugt

Skimmelsvampe kan kun vokse i forbindelse med fugt. De vokser både på synlige, fugtige overflader og på skjulte, fugtige overflader i hulrum.

Afgørende for væksten er, at det materiale, svampen vokser på, er meget fugtigt. Svampene kræver desuden organisk materiale (fx træ, papir eller lim) og en passende temperatur – men begge dele er næsten altid til stede i bygninger.

Tapet, ubehandlet træ og kartonet på gipsplader er mest udsat for vækst af skimmelsvampe. Puds og beton, som overvejende består af uorganisk materiale, kræver en væsentlig højere fugtighed i materialet, før skimmelsvampene kan vokse. Både høj temperatur, ru overflader og støv er med til at øge risikoen for svampe.

Skimmelsvampe kræver fugt og organisk materiale for at vokse. Begge dele findes ofte på bagsiden af gipsplader

◀ Svampenes sporer frigøres og blandes med støv, når de tørrer ud. Generne opstår, når støvet bliver hvirvlet op og indåndes

4

Sådan spredes svampesporerne

Selv om der vokser skimmelsvampe i en bygning, er det ikke sikkert, der opstår gener og symptomer hos de mennesker, der færdes i bygningen: Folk reagerer meget forskelligt på skimmelsvampe og på dårligt indeklima i det hele taget.

Spredes som støv

En ny dansk undersøgelse viser en sammenhæng mellem mængden af svampesporer i gulvstøvet og gener på helbredet.

Det kan skyldes, at svampenes sporer frigøres og blandes med støv, når de tørrer ud. Generne opstår, når støvet bliver hvirvlet op og indåndet.

Dårlig rengøring kan derfor forstærke gener fra skimmelsvampe.

Tørre svampe stadig skadelige

Svampesporerne bevarer deres biologiske aktivitet, selv om de tørrer ud. Skimmelsvampe, der er vokset frem på fugtige materialer, kan derfor give gener længe efter, at fugtskaden er udbedret og materialerne tørret ud.

Det betyder, at flader med skimmelsvampe skal rengøres grundigt og ofte helt udskiftes, når der er konstateret svampe, ligesom rummene skal gøres grundigt rent. Døde skimmelsvampe kan fortsætte med at afgive sporer og mikroskopiske dele af svampen længe efter, at deres vækst er standset. Disse dele kan give gener og symptomer.

5

Hvor skadelige er skimmelsvampe?

Skimmelsvampe er ikke akut skadelige, og der er normalt ingen risiko ved i en periode at færdes i bygninger, hvor der vokser skimmelsvampe.

Skimmelsvampe er tegn på nuværende eller tidligere tilstedeværelse af fugt, og det kan give et dårligt indeklima. Derfor skal der gøres noget ved problemet.

Varige skader?

Følgerne af skimmelsvampe og dårligt indeklima kan være stærkt belastende for de personer, der rammes.

Det er uvist, om skimmelsvampe kan give varige skader på helbredet. Men symptomerne vil normalt forsvinde, når indeklimaet igen er i orden.

Almindelige symptomer

Folk har meget forskellig følsomhed over for dårligt indeklima og skimmelsvampe.

Men det gælder generelt, at jo flere skimmelsvampe, der findes i gulvstøvet, jo flere mennesker vil få symptomer.

De almindeligste symptomer på dårligt indeklima er:

▶ **Symptomer i slimhinder:** Øjenirritation, tilstoppet næse, irritation i svælg og en følelse af brændende hud, fx i ansigtet.

▶ **Symptomer i nervesystemet:** Hovedpine, unormal træthed, irritation og dårlig koncentrationsevne. Desuden ses ofte ømhed i leddene.

Symptomerne er ikke et sikkert tegn på, at der er vækst af skimmelsvampe i bygningen. De kan også skyldes andre forhold som fx støv, for høj temperatur, dårlig ventilation eller dampe fra maling, tæpper eller byggematerialer.

Allergi

Symptomer på skimmelsvampe og dårligt indeklima er ikke det samme som allergi. Kun meget få personer reagerer egentlig allergisk over for skimmelsvampe.

Derimod er det dokumenteret, at personer med høfeber eller astma får det værre, hvis de udsættes for skimmelsvampe.

Allergi over for skimmelsvampe er hyppigere hos børn end hos voksne.

Svært at opdage

Der kan gå lang tid, før man forbinder symptomerne med indeklimaet. Blandt andet fordi der er et komplekst samspil mellem psykisk arbejdsmiljø, det generelle indeklima og påvirkning fra skimmelsvampe.

Desuden vil det ofte være en eller nogle få særligt følsomme personer, som får symptomerne først.

Hvis symptomerne forsvinder i weekender og ferier, er det tegn på, at arbejdspladsens indeklima kan være årsagen.

6

Forebyggelse og renovering

Der er tre grundlæggende måder at forebygge vækst af skimmelsvampe og gener fra svampesporer:

▶ **Sunde huse.** Bygningen skal være tæt og tør. De almindeligste skader opstår ved utætte tage og facader, opstigende grundfugt, dryppende rør og kolde flader med kondensvand.

▶ **Udluftning og ventilation.** Frisk luft holder fugtigheden nede og gavner i det hele taget indeklimaet. Et vindue på klem i 10 minutter er ikke nok. Der skal være løbende luftudskiftning eller mekanisk ventilation og flere minutters gennemtræk flere gange om dagen.

▶ **Rengøring.** Svampesporerne samles i støvet – og sporer udefra slæbes ind med fodtøjet. Grundig rengøring mindsker risikoen for gener. Husk også at fjerne støvet over skulderhøjde på fx skabe, hylder og fritlagte spær.

Find årsagen

Det er vigtigt at finde ud af, hvorfor problemet er opstået, og hvad der skal til for at forhindre, at skimmelsvampene kommer igen.

Det kan fx være nødvendigt med nyt tag, nye vinduer, udskiftning af vand-rør, isolering og bedre udluftning.

I forbindelse med renovering og ombygning har sikkerhedsorganisationen ret og pligt til at deltage aktivt i planlægningen.

Renovering

Når skaden er sket, skal de angrebne bygningsdele renoveres grundigt. Præcis hvordan renoveringen skal foregå, afhænger af svampevækstens omfang og karakter. Derfor skal professionelle med ekspertise i svampeskader inddrages i arbejdet.

Som hovedregel bør man udskifte de materialer, hvor skimmelsvampene vokser. Kan materialerne ikke udskiftes, skal de renses i bund af et specialfirma.

Foto: Harald Meyer

◀ **Ikke sådan:** Utæthederne i loftet er ikke repareret. I stedet er der sat indvendige tagrender op, som via flexslanger leder vandet ned i to spande

7

◀ **Ikke sådan:** Dampspærren er ved en fejl monteret på den kolde side af væggen. Resultatet er massiv vækst af skimmelsvampe

Sikkerhedsgruppens ansvar og opgaver

På den enkelte arbejdsplads har sikkerhedsgruppen tre centrale opgaver i forbindelse med skimmelsvampe:

- ▶ At opdage og erkende at der overhovedet er et problem.
- ▶ At få problemet taget op i form af en byggeteknisk undersøgelse.
- ▶ At være med til at sikre, at problemet bliver løst på den bedst mulige måde.

Sådan opdager man vækst af skimmelsvampe

Der er flere måder at opdage, at der er skimmelsvampe i en bygning. Den enkleste måde er at holde øje med de fysiske tegn:

▶ Man kan se svampene som brune, grønne eller grå pletter på fx tapet, træ eller tæpper. Men ofte skjuler skimmelsvampene sig i hulrum eller på bagsiden af tapeter.

▶ Man kan evt. lugte svampene som en karakteristisk muggen 'kælderlugt'. Hvis skimmelsvampene tydeligt kan ses eller lugtes, bør sikkerhedsgruppen straks få skadens omfang nærmere undersøgt.

I andre tilfælde er der kun indirekte tegn på vækst af skimmelsvampe. Hvis en eller flere medarbejdere får symptomer, som måske kan stamme fra bygningen eller indeklimaet, kan skimmelsvampe være en del af forklaringen (se mere på side 6).

Hvis det er uklart, hvor stort problemet er, bør sikkerhedsgruppen lave en nærmere undersøgelse. Den kan evt. omfatte en spørgeskemaundersøgelse blandt alle medarbejdere for at få overblik og dokumentation.

På Danmarks Lærerforenings hjemmeside www.dlf.org findes et færdigt skema, som kan anvendes af alle faggrupper. Søg med ordet 'skimmelsvamp'.

Få problemet på dagsordenen

Hvis der er begrundet mistanke om skimmelsvampe, skal lederen tage sagen op i forhold til kommunen eller institutionens ejer. Præcis hvordan det skal ske, vil afhænge af de procedurer, der gælder lokalt.

Næste skridt er at få en byggeteknisk gennemgang af hele skolen eller institutionen. Ofte vælger man at lade et specialfirma eller BST lave denne undersøgelse.

Arbejdstilsynet fører tilsyn med, at regler og procedurer er overholdt og kan vejlede eller give påbud, hvis processen går i stå.

Det er dog vigtigt at undgå at gå i panik: Skimmelsvampe er ikke akut skadelige. Medarbejdere og forældre bør derfor informeres på en måde, så man undgår unødvendig angst og bekymring.

Kæmp for den bedste løsning

Den byggetekniske gennemgang vil ofte munde ud i en rapport, som beskriver skaderne, og som ofte peger på flere muligheder for at løse problemet. Typisk vil nogle løsninger være dyrere end andre.

Ifølge Arbejdstilsynets anvisning nr. 6.1.0.4. om Virksomhedernes sikkerheds-

og Sundhedsarbejde skal sikkerhedsgruppen inddrages i opgaven med at planlægge og gennemføre renoveringen.

Sikkerhedsgruppen bør arbejde aktivt for at sikre, at den bedst mulige løsning bliver valgt.

Det er vigtigt at sikre, at renoveringen ikke udløser nye problemer med arbejdsmiljøet. Det kan fx ske, hvis et nyt tag giver dårligt lys i lokalerne.

Se også Arbejdstilsynets vejledning A.1.2. om Indeklima og Branchevejledning om sikkerhedsorganisationens arbejde med indeklima.

Gode råd til sikkerhedsgruppen

- ▶ Hold øje med fugt og vandskader i bygningen, som kan føre til vækst af skimmelsvampe.
Vær opmærksom på symptomer hos kollegerne.
- ▶ Tag straks problemet op i sikkerhedsgruppen, når mistanken melder sig.
- ▶ Brug arbejdspladsvurderingen APV til at afdække problemets omfang.
- ▶ Kontakt sikkerhedsudvalget, hvis det findes, samt eventuelt BST og Arbejdstilsynet.
- ▶ Hold fast i problemet og før dagbog over hele forløbet, så I kan dokumentere, hvad der er sket hvornår.
- ▶ Hold fast i, at sikkerhedsgruppen på arbejdspladsen skal deltage aktivt i processen.
- ▶ Bemærk at uanset hvem, der ejer institutionen og bygningerne, er det altid arbejdsgiverens ansvar, at arbejdsmiljøet er i orden.
- ▶ Husk at informere kolleger og forældre undervejs. Men husk også, at skimmelsvampe ikke er akut skadelige. Derfor er det vigtigt at undgå unødvendig angst og panik.

En robust tagkonstruktion med hældning er den bedste beskyttelse mod indtrængende fugt og dermed mod vækst af skimmelsvampe.

Fløng Skole ▶ Vi troede alt var i orden

På Fløng Skole i Høje Taastrup Kommune havde man vænnet sig til at stille en spand under, når det i ny og næ dryppede gennem de flade tage. Kommunen havde flere gange checket indeklimaet, og der var ingen tegn på problemer.

Men billedet ændrede sig, da en ny lærer trådte til i maj 1999: Hun fik straks allergiske symptomer og havde flere sygdomsperioder. Efter et grundigt udredningsforløb blandt alle medarbejdere var konklusionen klar i maj 2000: Hun var ikke alene om symptomerne, og der var grund til at tro, at der måtte være skimmelsvampevækst på skolen.

Langt forløb

Skolens sikkerhedsgruppe slog alarm over for sikkerhedsudvalget 27. maj, og allerede få dage efter var forvaltningen, BST og et eksternt analysefirma i gang med at kortlægge problemets omfang.

»Men selv om alle i kommunen straks tog problemet meget alvorligt, tog tingene tid, da problemernes omfang skulle afdækkes. I oktober havde vi den endelige analyserapport, og i december havde kommunen en handlingsplan klar. I denne periode steg frustrationerne blandt forældrene«, siger skolens inspektør Erik Engmann.

I januar 2001 blev eleverne i de berørte lokaler flyttet til pavilloner, og derefter startede et omfattende renoveringsarbejde, der først er helt afsluttet i efteråret 2002 – tre år efter at den første mistanke meldte sig. Samlet pris: Ca. 55 mio. kr. – men så var en række forbedringer af bygninger og faglokaler også taget med.

Hurtigere i gang

»Set i bakspejlet har vi heldigvis ikke lavet de store, alvorlige fejl. Men der er alligevel ting, vi kunne have gjort bedre. Først og fremmest burde vi have erkendt problemet hurtigere«, mener lærer Bo Varming, der har været sikkerhedsrepræsentant i hele forløbet.

Han peger dog på, at billedet var uklart: Der var ikke massive klager, skolen var godt vedligeholdt og løbende kontrolleret, og symptomerne blandt lærerne var spredt på både den 'syge' og den tilsyneladende 'sunde' del af skolen. Det viste sig da også, at der var skjulte svampeangreb bag tapeterne mange uventede steder.

Hurtigere information

Informationen til forældrene er et andet punkt, som ikke fungerede optimalt:

»Forvaltningen og vi mente, vi burde vente med at holde et informationsmøde, til vi havde klarhed over problemets omfang og en præcis handlingsplan. Men nogle forældre opfattede det som om vi søgte at dysse sagen ned og blev bange og vrede«, siger skoleinspektør Erik Engmann.

»Vi burde nok have lagt usikkerheden åbent frem og bedt eksperter give deres bedste bud på skadevirkninger og risiko i en tidlig fase. Det er meget

vigtigt at undgå, der opstår en tillidskløft mellem forældre og skole – og mellem ansatte og ledelse«, fortsætter han.

I dag er skolen totalt renoveret, og de nye tage og faglokaler fremstår bedre og lysere end før. Forældrene er tilfredse, og den lærer, hvis sygdom udløste hele sagen, har fået Høje Taastrup Kommunes arbejdsmiljøpris.

Se mere på internettet: Hele forløbet på Fløng Skole er beskrevet i detaljer på www.floeng-skole.dk.

Årsager og løsninger

Dårligt vedligeholdte tage er skyld i de fleste fugtskader. Fugtskader ses lige så ofte i nedslidte tage med hældning. Tagkonstruktioner er især sårbare, når de har komplicerede tagudformninger, der er følsomme overfor forkert udførelse eller forkert projektering.

Mange hundrede skoler og daginstitutioner i Danmark har helt eller delvist flade tage. Erfaringen viser, at de så godt som altid bliver utætte efter få år.

Det indtrængende vand giver både råd og svamp, og den bedste løsning er at udskifte taget med et tæt tag med hældning.

Opstigende grundfugt. Mange skoler og institutioner er bygget på sumpet jord og vandfyldte skrånninger, og ofte trænger fugt fra grundvandet ind i kældre og sokler. Problemet kan ofte fjernes ved at dræne og opsætte fugtspærrende plader langs fundamenterne.

Dårlig vedligeholdelse. Hvis fugtproblemer ikke bliver løst og årsagen fjernet, vil der før eller siden opstå skimmelsvamp. Det er ikke nok at gemme skaden bag en gipsvæg eller et lag maling. Det gør tværtimod risikoen større.

Forkert brug af lokaler. Rum uden udluftning og kælderrum må ikke bruges til fx personalerum, tørrerum eller soverum.

Mange hundrede skoler og daginstitutioner i Danmark har helt eller delvist flade tage. De bliver næsten altid utætte efter få år

Vi ventede for længe

I flere år døjede Børnehaven Kongevejen i Sønderborg med fugtproblemer, der stammede fra et dårligt fundament og manglende dræning omkring den gamle villa, der husede institutionen.

Fleere medarbejdere havde symptomer, som tydede på vækst af skimmelsvampe – fra kronisk forkølelse til træthed og besvær med koncentrationen.

En renovering tager lang tid

Selv når alt går som det skal, vil der ofte gå flere år fra mistanken om et svampeangreb opstår, til en stor renovering er afsluttet.

- ▶ Problemets omfang skal kortlægges og analyseres grundigt.
- ▶ Teknikere og arkitekter skal finde frem til den rigtige løsning.
- ▶ Arbejdet skal planlægges, udbydes, projekteres og gennemføres.

Det tager altsammen tid.

Pas godt på kolleger og børn

I mellemtiden er det meget vigtigt, at de ansatte og børn, som har symptomer på allergi eller indeklimasyge, får hjælp.

Det vil ofte være den bedste løsning at flytte de pågældende medarbejdere og børn til andre institutioner.

I de fleste tilfælde vil de kunne komme tilbage igen, når renoveringen er færdig. Men nogle få bliver dog så følsomme, at det ikke er muligt.

Hos kommunerne er der normalt stor forståelse for at hjælpe, men det er vigtigt, at sikkerhedsgruppen holder øje med, at de ramte får en god behandling.

I grelle tilfælde kan hele vægflader være dækket af skimmelsvampevækst

En BST-undersøgelse først i 90-erne afslørede skimmelsvampe i kælderen, men ikke i alarmerende mængder. Derfor gik foreningen Den danske Menighedspleje, som ejede bygningerne, ikke videre med sagen.

Det skete først i 1999, hvor BST igen blev tilkaldt efter at flere medarbejdere havde klaget over problemer med helbredet. BST konstaterede nu omfattende angreb af skimmelsvampe og erklærede bygningen uegnet til beboelse.

BST's konklusion fik straks Sønderborg Kommune til at gå aktivt ind i sagen. Resultatet blev, at den gamle villa blev helt opgivet som institution. Efter to års midlertidig adresse er hele børnehaven med 12 ansatte og 69 børn genhuset i splinternye bygninger i maj 2002 med navnet Børnehaven Parken.

Ventede for længe

»Set i bakspejlet gik der for lang tid, før vi for alvor fik taget fat i problemet«, siger sikkerhedsrepræsentant Gyde Sørensen.

»Det var tydeligt, at huset ikke var sundt. Der var fugtigt og der var tydelige plamager af skimmelsvamp. Men vi var for længe om at få foretaget grundige undersøgelser af indeklimaet«.

»Mit vigtigste råd til kolleger i samme situation er derfor at være meget opmærksomme på de symptomer, der opstår i hverdagen. Læg mærke til, hvordan du selv og kollegerne har det – og tag problemerne alvorligt«, siger Gyde Sørensen. Hun peger desuden på to erfaringer:

▶ Tag straks fat i problemet, når symptomerne og mistanken opstår. Skaf den nødvendige dokumentation, aktiver sikkerhedsorganisationen og kontakt BST og Arbejdstilsynet, der har den nødvendige viden til at vurdere, hvor stort problemet er.

▶ Få kollegerne til at føre dagbog over deres symptomer, sygedage, lægebesøg osv. Det er en god dokumentation over for tvivlere og en god hjælp til specialister fra BST og de arbejdsmedicinske klinikker.

Centralt ansvar

I Sønderborg Kommune er Kongevejen blot én af flere daginstitutioner, der er blevet ramt af massive svampeangreb. Det har kostet kommunen store millio-nbeløb.

»Mange problemer kunne være undgået gennem den rigtige vedligeholdelse. Derfor er det en fordel, at ansvaret for at kontrollere og vedligeholde institutionerne er blevet centraliseret«, siger Günter Hartmann fra kommunens byggekantor.

Men alligevel kan det gå galt. Det viser erfaringerne fra Børnehaven Parkens splinternye bygninger: Allerede under byggesynet blev der konstateret skimmelsvampe i tagkonstruktionen. Hvordan skaden er opstået er ikke opklaret.

HER KAN DU FÅ HJÆLP

Kommunens tekniske forvaltning

Kontakt kommunens teknikere, hvis der er mistanke om skimmelsvampe. De fleste kommuner er meget opmærksomme på at gribe hurtigt ind over for problemet. Hvis du er ansat på en ikke-kommunal institution, er det ejeren eller bestyrelsen, som skal kontaktes.

Bedriftsundhedstjenesten, BST

Specialister fra BST kan undersøge bygninger og mennesker. BST udarbejder en rapport med en beskrivelse af svampeangrebets omfang, en vurdering af indeklimaet og de mulige helbredsskader samt anbefalinger til, hvad der bør gøres. Se oversigt over alle BST på www.asc.amr.dk

Arbejdstilsynet

Arbejdstilsynet har det formelle ansvar for at kontrollere arbejdsmiljøet på alle arbejdspladser. Det gælder også i forbindelse med angreb af skimmelsvamp. Hjælp fra Arbejdstilsynet er gratis. Se mere på www.at.dk

Arbejdsmedicinsk klinik

Amternes arbejdsmedicinske klinikker er specialister i arbejdsbetingede lidelser. Bed din læge om en henvisning, hvis du har mistanke om helbredsskader fra arbejdet.

De faglige organisationer

De fleste faglige organisationer har ansat konsulenter, som hjælper og rådgiver medlemmerne, når der er problemer med indeklima og skimmelsvamp. Kontakt din lokale fagforening og hør nærmere.

Undervisningsmiljø i skolen

Børnene i skoler og daginstitutioner er ikke dækket af reglerne om arbejdsmiljø. Hensynet til skolelever er dog reguleret i *Lov om undervisningsmiljø*.

Embedslægen

Embedslægerne medvirker til at fremme befolkningens sundhedstilstand i samarbejde med de lokale myndigheder. De yder sundhedsmæssig rådgivning til stat, amt og kommune. Embedslægen kan evt. inddrages, hvis der konstateres skimmelsvampe i skoler eller daginstitutioner. Se www.eli.dk

Specialfirmaer

En række private firmaer tilbyder rådgivning og konsulentbistand i forbindelse med skimmelsvampe.

Læs mere om skimmelsvampe

Skimmelsvampe i bygninger

(BY og BYG 2002) Rapport med resultaterne fra fire års forskning i skimmelsvampe i folkeskoler. Kan købes hos By og Byg eller hentes gratis på www.by-og-byg.dk

Skimmelsvampe i offentlige bygninger

(KL 1995) Om undersøgelse, reovering og forebyggelse af skimmelsvamp. Kan købes hos Forlaget Kommuneinformation - se www.kl.dk

Indeklima og skimmel

Af Jørgen Bech-Andersen

Hussvamp Laboratoriets Forlag 2000. Bred information om problemet fra det private firma Hussvamp Laboratoriet ApS. Kan købes i boghandler eller via www.hussvamp-lab.dk

AT vejledning A.1.2. om indeklima

Arbejdstilsynet 2001. Om årsager til indeklimagener og forslag til løsninger. Kan bestilles hos Arbejdstilsynet på www.at.dk

Branchevejledning om sikkerhedsorganisationens arbejde med indeklima

Branchearbejds miljørådene 1997. Om arbejdet med indeklima generelt. Kan købes hos Arbejds miljørådets Service Center tlf. 3614 3131 eller fås gratis på www.bar-sosu.dk og www.bar-u-f.dk.

Skimmelsvampe på nettet

Branchearbejds miljørådene.

Denne branchevejledning kan hentes elektronisk på www.bar-sosu.dk og www.bar-u-f.dk. Samme sted finder du 'Branchevejledning om sikkerhedsorganisationens arbejde med indeklima'.

By og Byg/Statens Byggeforskningsinstitut

En række rapporter og artikler om skimmelsvampe kan hentes på www.by-og-byg.dk

Arbejdstilsynet

Du kan finde både regler, baggrunds-information og gode råd om, hvad du selv kan gøre på www.at.dk. Brug søgeordet 'skimmelsvampe'. Endnu bedre er www.indeklima.at.dk, se under "fugt".

På www.at.dk finder du også AT's "Vejledning A.1.2. om indeklima".

Branchevejledningen om skimmelsvampe er udarbejdet som en hjælp til sikkerhedsrepræsentanter og ledere på bl.a. skoler og daginstitutioner, hvor der er konstateret vækst af skimmelsvampe – eller hvor der er mistanke om svampeskader.

Vejledningen indeholder en kort gennemgang af den nyeste viden på området, konkrete råd og værktøjer til sikkerhedsgruppen samt eksempler på hvordan problemer med skimmelsvampevækst er blevet løst i praksis.

Vejledningen
er udarbejdet af
Branchearbejds miljørådene
Social & Sundhed
og Undervisning & Forskning

Varenr. 152022